

*De iuribus populari pro magistratu et principe
atque magistratus et principis vicissim
pro populo apud Romanos.*

X 231 1843

Q. F. F. Q. S.

PSAESVLEM SVMME REVERENDVM
ATQVE MAGNIFICVM,
PROCERES, PATRES, PATRONOS,
NOBILISSIMOS, AMPLISSIMOS,
MVNERIBVS ITEM AC MERITIS SVIS
MAXIME CONSPICVOS,
ET QVORVM, SECVM DVM DEVM, OPE ET GRATIA
RES NOSTRA SCHOLASTICA NITITVR,
AVDIENDI FACILITATEM AC STVDIVM,
ALIQVOT FRVGI ADOLESCENTIBVS,
FVTVRO HVIVS ANNI TEMPORE,
MEMORITER PERORATVRS,
BENEVOLE COMMODANDVM,
DECENTER AC IMPENSE ROGAT
M. SAM. MOLLERVS, G. P. R.

FREIBERGAE,

Imprimebat CHRISTOPH. MATTHAEI,

A. S. R. clb Is cc xxxiv.

Princes, quoniam moriuntur, esse homines, in confesso est; sed quod ille, quo circum funduntur, divinus non immerito in homine splendor dicitur, eamque, quam Deus ipse habet, imaginem aliquam refert; infra equevidem ipsius numen illi sunt constituti, sed tamen plus quam humanam formam naturamque exhibent. Non natum excogitatumque in terris eorundem nomen, sed coelitus esse demissum videatur, veluti & ipsa, qua armantur, potestas coelesti origine excitata, primum illorum facile autorem indicat, qui etiam, si quis idem contemptum & conculcatum ire velit, vindicem atque assertorem hujus excellentiæ agit certissimum. Rationem hujus asserti Ægidius Romanus, quem seculum suum Fundatissimum appellavit, in oratione, quam Patrum Sorbonnensium nomine ad Philippum Pulchrum, Regem Galliarum, habuit, allegat: *Parents, itaque, Deus, cum genus humanum condidisset, summum quidem in illud imperium jusque penes se retinuit, sed ut mente in eum sublimes ferremur, ut illum cupidius queveremus, ut spe, ut votis incenderemur: idcirco in terris palam ipse degere, oculisque nostris conspici noluit, regesque instituit, qui ejus vice munereque fungerentur, quorum ut quisque probitate, quam proximis ad Deum O. M. accederet, ita verissime rex vocitaretur.* Quam igitur dignitatem originemque divinam, utrum agnoscere velimus, nec ne, cum arbitrii nostri non sit, sed hoc ut faciamus, tanta, quam evitare possit nemo, incumbat necessitas: id potius quæri debeat, qua ratione ista, ad quam obligamur, pietate recte possimus defungi. Sine capite enim ac Principe si foremus, timendum, ne beluino magis, quam humano more, vita nobis ageretur: sed isto res dispensante, ea demum, per quam salvi, recti atque felices simus, non sine tamen laboribus periculisque innumeris, felicitas obtinetur. Cuius autem, cujus affecti sumus beneficiis, ista ne in gravissimam injuriam versa videantur, tantum, quantum fieri queat, gratiæ referimus, sique id ipsa non possimus, habemus tamen, &, quæ bona in nos collata sint, pia prædicatione memoramus. Quis vero melius magisque de nobis mereatur, quam Deus ipse, ac bonus, secundum illum, Princeps: quare nec ille etiam generis humani Parens optimus Maximus, ullum magis hominem, quam eum, qui ab se esset proximus, & cui partes quasdam suas ipse demandasset, observatum suspectumque velit. Præstabitur id primo *obedientia*, deinde *reverentia*, quæ ita quidem miscenda ac temperanda sunt officia, ut in neutro unquam deficiamus, utrumque vero ad ipsam Dei majestatem submittamus; qui, cum ipse primas teneat, secundas tamen suis optionibus, atque ita, ut intemerata ac perpetua essent, partes delegavit. Parendum est his, quorum blandum ac mire est imperium; nec minus illis, qui aspera & duriora injungant, & terrore magis, quam humanitate jus suum capent. Utrisque tum animi æquitatem, & moderationem, tum ista debemus subsidia, quibus res constituenda, erigenda, & sustentanda est. Triste ac abominandum illud carmen est, quod inclementiores quandoque Principes tyrannos appellat, inque eorundem mores ac vitam indignis modis invehitur. Patres sunt isti, etsi vel iniquiores videantur, communes, ac patriæ; hinc amandi, non sinistris onerandi sunt iudiciis: defensores ipsi, atque conservatores salutis sunt publicæ, quæ quidem & recte æstimanda, & pie veneranda sunt merita: & si, (quoniam nemo ad huc extitit, cujus virtutes nullo vitiorum confinio læderentur,) suis etiam quibusdam malis urgeantur; hæc excusanda magis ac ferenda, quam sermonibus, criminationi.

tionibusque multis, insectanda sunt; quoniam & ista, quam adhiberi fas est, reverentia candorem, qui excuset atque ignoscat, cum primis exigit. Eniteat hic passim amor, eniteatque in omnibus: sed preces simul, & vota nuncupanda sunt, ut, salvus ac sospes Princeps sit: ut diu, utque feliciter imperet; ut, quae adversa sunt, minuantur, secunda auferant, ipsaque respublica, si languent, vel saucia sit, ad fidem, opesque ac praefidia ejus conflugere possit. Tale hoc est officium, quale omnes, si modo velint, diligenter sancteque servare queant; quoniam nec censum illud, nec impensam postulat, sed in sola animi religione, ac studio recto, situm est, ejusque implendi vires omnibus suppeditatae sunt. Idcirco & nullus unquam facile tam barbarus, tamque immanis fuit populus, quin & magistratus haberet suos, & digno eosdem cultu afficeret, ac omnibus tandem, quae humana capit conditio, bonis ac muneribus cumulatos esse veller. Et rem si bene reputemus, mutua quandoque ita litanantium precantiumque, in populis cultioribus, fuit quasi concertatio: vota enim, pro magistratu ac principe, fecit populus, magistratus ac princeps vicissim pro populo: quoniam si vel alterutrius partis haeseret fortuna, altera non possit non simul affligi, quare etiam, ut utraque salva sit, omnium inter est. Quantum Augustus Imperator amaret populum, & quam salvum felicemque istum veller, restatur, *Salutis* ea de causa ipse *augurium* restituit, quod quidem per annos XLIV, a Ciceronis & Antonii consulatu, omisum fuerat, de quo Sveton. in Vita, cap. XXXI. Idem cum deinde, per XXV annos, augurium cessavisset, Claudius repetiit, idque postea continuari placitum. Vid. Annal. Tacit. Libr. XII. Sed quid Salutis esset augurium, de eo Beroaldus, in Commentationibus ad locum Svetonii allegatum, hunc in modum locutus est: *Dion autor est, & Ianum ab Augusto clausum, salutisque augurium factum, quod fuerat jam antea multis causis omisum: & rursus: tum vero salutis augurium, quod appellant, longo intervallo fecerunt. Est autem modus augurii quispian, ut, si Deus permittat, salutem populo poscant: quasi ne salutem quidem a diis petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dii concesserint: haec ille.* Pro magistratu ac Principibus vicissim populi sapies vota suscepta sunt; istaque pietas alia *privata* erat, alia *publica* & *solemnis*; alia sic *libera*, uti ad certa nunquam tempora, & loca alligata esset, alia vero, vel *lege*, vel etiam *consuetudine definita*; alia *subitaria*, & *extemporalis*, quam calor mentis ac amor, vel etiam placendi studium exprimebat, alia *meditata* & *bene cogitata*. Reverfus ex Germanis Trajanus Imperator, cum capitolium intraret, tam recens circumstantium clamor, tantraque fuerunt gaudia, ut plena altaribus, augusta victimis essent cuncta, utque in unius salutem omnium vota conferrentur, cum sibi se, ac liberis suis rogare intelligerent, quae pro ipso, tanta conspiratione facta, essent precati, Plin. in Pan. c. 23. Forte Purcolanum sinum Augusto praetervehenti, vectores nautaque de navi Alexandrina, quae tantum quod appulerat, candidati coronatique, & thura libantes, sausta omnia & eximias laudes congesserant, per illum se vivere, per illum navigare, libertate atque fortunis per illum frui. Svet. in V. c. XCVIII. Nullus fere subitis acclamationibus accommodatio locus erat, quam circus & theatrum: quo venientes populum salutabant Imperatores, eique foedo saepe adulationis genere se submittebant: ubi & populus eosdem solemnibus formulis, & clamore, vicem expleturus, excipiebat, &, quocies data esset qualiscunque materia, iisdem maxime applaudebat. Sibi magis, quam aliis intentus, haec tacite vidit audivitque Seneca Epist. LXXXIII. *Ecco circensium, inquiens, obstrepsit clamor, subita aliquo, & universa voce feriuntur aures meae, nec cogitationem meam excutunt, nec interrumpunt quidem: fremitum patientissime fero, multae voces, & in unum confusae pro fluctibus mihi sint, aut vento silvam verberante, & ceteris sine intellectu sonantibus.* Abhorruisse ab iisdem vocibus

cibus Claudius videtur, qui melior quandoque Imperator fuit, quam dicitur Edidit enim, pro salute ipsius, Nero, post paulo successor factus, circenses ac venationem, ut Sueton. in Vit. Ner. c. VII. commemorat; sed ille, referente id Dione, ne istis gladiatores committerentur verit, & si quid ejus, pro salute ipsius, factum esset, ne quis ea de re, aut loqueretur, aut scriberet. Sed unice his acclamationibus Domitianus delectatus est; & quod ille nulla sua virtute honestatus erat, ex ipsa plebecula, & parafitis, decus captabat sibi, & acclamari etiam in amphitheatro, epulari die, libenter audivit: *Domino, & Domina feliciter!* Tempus, solenni more, huic cultui destinatum & constitutum si spectemus, tale istud plerumque fuit, quod vel omnibus, vel Principi praesertim, letum esset ac festum, sumtis ad haec sacra, vel ipsis *Initiis Januarii*, vel *Natali Principis*, vel *eo, die, quo hic imperium inierat*, vel *quodam alio*, quo de hoc officio, causa quadam evidentiore, admonerentur. Statis itaque, pro Principe, votis primum assignata fuerunt initia mensis Januarii, atque ipsa ejus calendae tam sacrae, tamque religiosae sunt habitae, ut nihil triste, nec publicae, nec privatae, audiretur, omnia vero laetis verbis ac bene ominatis perstreperent. Et si recte rem reputamus, facta sunt eo tempore, quae proprie sic dicerentur *Solennia*, omnibus id curantibus, ne quid omitteretur, ex quo gratiae pietaque mentis aliquod extaret monumentum. Plinius, si quis alius, hujus solennitatis fuit certe observantissimus, *Solennia*, qui ait, *vota pro incolumitate tua, qua publica salus continetur, & suscepimus, Domine, pariter, & solvimus, precati Deos, ut velint ea, semper solvi, semperque signari* Libr. X. Ep. ad Trajanum XLIV. Sed cum omnia, cerimonia tanta, ipsis Calendis fierent, tamen pro Principibus potissimum III. Nonas concepta vota esse, Plutarchus monet, in Vita Ciceronis, p. 861. Editum enim fuerat Ciceronem facili partu, & nullo matris dolore, tertio Nonas Januarias, quo die magistratus nunc vota faciunt, & sacrificant pro incolumitate Principis. Et Cajus lege 233, de verb. signif. *Post Calendas Januarias die tertio, pro salute Principis vota suscipiuntur*: item, *Vota hunc dictum esse diem, Capitolinus in Pertinae dicit: Tertio Nonarum die, Votis ipsis*. Duo autem eo potissimum tempore agebantur; primo enim nuncupationes faciebant quisque pro salute & incolumitate Principis; deinde & jurandum Senatores & Praeteci dicebant, sumebantque solenniter, tam in castris, apud signa, quam in Capitolis, universis pietate certantibus. Hunc migratioe morem, sub Imperatoribus truculentioribus, quandoque capitale fuit. Thraseae certe, quo, ad postremum trucidato, Nero virtutem ipsam exscindere concupivit, hoc, cum ceteris objectatum: illum, principio anni, vitare solenne jurandum; nuncupationibus votorum non adesse, quamvis quidem civilis sacerdotio praeditum: nunquam pro salute Principis, aut caelesti voce immolavisse. Tacit. Libro XVI Annal. Non dubitaverim, eadem mente hunc fuisse Thraseam, qua erat Sabrius Flavius, Tribunus, qui interrogatus a Nerone, quibus causis ad oblivionem sacramenti processisset? *Oderante*, inquit: *nec quisquam tibi fidelior militum fuit, dum amari meruisti: odisse coepi, postquam parricida matris & uxoris, auriga, bisfriso & incendiarius extitisti*. Tacit. Annal. L. XV. Offensus ille est, quod honos iste atque cultus omittus esset; successit alius, invidiae oestro percitus, quod ille non sibi soli, sed aliis simul esset habitus, quos quidem simulato amore complectebatur, sed, quoniam virtus eorum ipsi ob futura videbatur, de medio jam pridem recessisse cupiebat. Cum enim Tiberius Imperator ex Germanico tres nepotes, Neronem & Drusum & Cajum; ex Druso unum Tiberium haberet, destitutus morle liberorum maximos natu de Germanici filiis, Neronem & Drusum, P.C. commendavit, diemque utriusque tirocinii, congiario plebi dato, celebravit. Sed ut comperit, incunte anno, pro

eorum quoque salute publice vota esse suscepta: egit cum Senatu: *non debere talia premia tribui, nisi expertis Et etate provelletis.* Sibi enim adimi, quod his datum esset, arbitratus, damnavit hoc factum Senatus, quod a culpa aberat; quodque Principibus istis juventutis minus imputari poterat, eorum sic exitium maturavit, de quo l. c. Svetonius. Anni renascens initis par habiti dies natales sunt, quoniam, veluti itis quasi universi, ita his singuli novum vivendi ordinem, non sine bonis ominibus, quæ cum fortuna cuiusque convenire poterant, inchoarent. Non modo Lucina, Vagitanus, Levanus, Cuninus, Rumina, Potina, Edulea, Cuba, Geniusque, & alia deorum deorumque nomina repetebantur assidue, sed & si personæ, quarum hæc sacra natalicia obeunda erant, essent illustriores, longius itum est. Atque tunc etiam, in colendis Principibus, quod & ipsis, Januarii Calendis, vel postea, observabatur, hæc sola, quæ secunda & grata forent, admitta, nihilque gestum, dictumve, quod istius diei gaudia contaminaret: quare & Philo Judæus, contra Flaccum: *Bonis ac bene administrantibus Presidibus mos est, in neminem damnatum animadvertere, donec solennes celebritates, natalitiique dies Augustorum præterissent.* Primum equidem hæc ipsis veneratio virtutis ac amoris causa est præstita; hine eandem timor magis expressit, elicitque adulatio: quare, qui palam bene precari videbantur, sensus sæpe abditos contrariosque corde premebant, eosque tacite volebant perditos, quibus lingua sic blandiri consueverant. Pro meritis autem Augustus quantopere dilectus sit, vel ex hoc, præter alia, æstimare facile est, quod Equites Romani natalem ejus sponte, atque consensu, biduo semper celebrabant, omnesque ordines quotannis, ex voto, in lacum Curtii, pro salute ejus stipem, jaciebant; Kalendis item Januariis strenam, in Capitolio etiam absenti dedicabant: revertentem vero ex provincia, non solum faustis ominibus, sed & modulatis carminibus prosequantur. Sveton. in Vir. Cap. LVII. Tanta locorum intereapidine disjunctus Poeta ille Sulmonensis, cum doloris multum, parumque de quo letari posset, haberet, levato sui animi mœrore, hujus instituti memor, sacra, Scythas inter, eo tempore more ista egit Romano, litansque solenniter & sacrificans hæc de se, Libr. IV, ex Ponto, Ep. IX. v. 105. & seqq. refert:

Nec pietas ignota mea est: videri hospita tellus,

In nostra sacrum Cesaris esse domo.

Stant pariter natusque pius, conjuxque sacerdos,

Numina jam factæ non leviora Deo.

Neu desit pars ulla domus; stat uterque nepotum:

Hic avie lateri proximus, ille patris.

His ego do toties cum thure precantia verba,

Eo quoties surgit ab orbe dies.

Tota, licet queras, hoc me non fingere dicet,

Officii testis Pontica terra mei.

Pontica me tellus, quantis hac possumus ora,

Natalem ludis scit celebrare diem.

Quo vero testatior hujus rei esset memoria, fuit, post fata ejusdem Augusti, qui ivaderet, ut omne tempus, a primo die natali, ad exitum ejus, seculum Augustum appellaretur, atque ita in fastos referretur. Svet. in V. Aug. Cap. c. Tiberius contra ea, ne cum eo aliquid forasse commune videretur habere, vel quod mens, non adeo se dignum pari esse honore, moneret conficia, Natalem suum plebejis incurrentem Cirensibus, vix unius bigæ adjectione honorari passus est. Idem in V. Tib. c. XXVI. De Caligula natali minus aliquando cogitatum

gitatum fuit, ipseque, hæc omiſſa eſſe ſolennia, non ſuccenſit tantum, ſed i-
 pſam quoque hanc negligentiam ſevere ultus eſt. Conſulibus enim de iſto
 edicere obliſtis, abrogavit magiſtratum, fuitque per triduum ſine ſumma po-
 teſtate reſpublica. Idem in V. Calig. c. XXVI. Claudius iſtum maxime hono-
 rem ab ſe in patrem convertit: parentibus enim inferias publicas; & hoc am-
 plius, patri Circenſes annuos natali die: matri carpentum, quod per Circum du-
 ceretur, & cognomen Auguſtæ, ab avia recuſatum, decernendum decrevit. Idem
 in V. Cl. audii c. XI. Quo animo in Trajanum, natali ejus, Plinius fuit, eodem
 erant omnes; ipſe verba præibat, iſti comprobabant, Cæſarque vota agnoſce-
 bat, de quo Libr. X. Ep. LXXXIX & XC. *Opto, inquit ille, Domine, & hunc na-
 talem, & plurimos alios quam feliciffimos agas, æternaque laude florentem vir-
 tutis tue gloriam. & incolumis & fortis aliis ſuper alia operibus angeas. Pau-
 cis illis pauca reddidit Cæſar: agnoſco vota tua, mi Secunde cariffime, quibus
 precaris, ut plurimos & feliciffimos natales florente ſtatu rei publicæ noſtre ar-
 gam.* Eadem porro ſanctitate, inſiti imperii culta fuit memoria; ac dies ille,
 quo ſumtum acceptumque id eſſet, non facer modo, ſed & natali ipſo, vel ob
 hoc auguſtior fuit habitus, quo publica ſalus privata eſt potior. Rem ſi Roma-
 nam conſideremus, primus Auguſtus fuit, ad quem imperii ſumma omnis reme-
 dierat: primus & ipſe fuit, cui honor iſte Imperatori, die ſuſcepti imperii, præ-
 ſtabatur. De cultu vero ſatis licet conſtet, tamen de tempore ipſo, quo im-
 perare hic ceſpiſſet, in diverſa plerique ſcriptores abeunt. Alii enim huius auſpicis
 diem IV. Nonar. Sept. conſtituunt, quo ad Actium promontorium, Antonio vi-
 cto, ſolus rerum potius fuerat. Alii ſexti conſulatus honores, menſe Ianuario
 ſuſceptos, eo referunt, ac diem præcipue VII. Eid. ejus menſis, quia & tunc Au-
 guſti cognomen adeptus eſſet: quod Lipſius quidem in Comment. ad Libr. I.
 Annal. Tac. lapide quodam Narbonenſi probaturus eſt, qui hanc habet formu-
 lam: VII. QVOQVE. IDVS. IANVARIAS. QVA. DIE. PRIMVM. IMPE-
 RIVM. ORBIS. TERRARVM. AVSPICATVS. EST. THVRE. VINO. SVPLI-
 CENT. Alii diem XIII. Calendarum Septembris, quo primum conſulatum inie-
 rat, & primus ille, ad tot felicitates; aditus fuerat patefactus, huic dabant ſolenni:
 cumque eodem die e vivis exceſſiſſet, illi maxime, qui placido & tranquillo e-
 jus imperio latati fuerant, id mirabantur, quod idem dies accepti imperii prin-
 ceptus, & vitæ ſupremus, quodque Nolæ in domo & cubiculo, in quo pater ejus
 Octavius, vitam finiviſſet, atque tanto ſanctius iſtius diei memoriam cuſtodie-
 bant. Tacit. L. I. Annal. p. 3. Trajanum, uſu pleno adeptum imperium, fortem
 & hilarem & privatim & publice eſſe jubet Plinius, Epift. I. Libr. X. Iterum hanc
 ſe diem, ſolemniter, & tanta, quanta merebatur, læticia celebraviſſe miniſteri hic
 conjunctiſſimus proſtitetur, Libr. X. Ep. LX. precatus deos, ut iſtum generi hu-
 mano, cujus tutela & ſecuritas ſaluti ejus inniſa eſſet, incolumem florentem-
 que præſtarent. Prævit & tunc, commilitonibus idem, & provincialibus, juſ-
 jurandum more ſolenni præſtantibus, ac utriſque pietate certantibus. Porro
 iidem, hunc diem, quo tutela generis humani feliciffima ſucceſſione in Traja-
 num translata fuerat, debita religione celebrant, commendantes diis, imperii
 autoribus, vota publica & gaudia. Libr. X. Ep. 103. In panegyrici e. XCIV. ſim-
 plex, cunctaque complexum unum omnium votum eſt: SALVS PRINCIPIS.
 Si quis autem alius principes ſalvos felicesque vellet eſſe, de eo, cogitarunt jam
 olim Chriſtiani præcipue, quorum diſciplina eodem, meliora longe doctos, ad
 hoc etiam formabat, uti & ipſos hoſtes amarent, & pro regibus, cuiuſcunque il-
 li eſſent ingenii, preces ad Deum allegarent. Teſtatur hoc Athenagoras A-
 thenienſis, in ſine ſupplicationis ad Imperatores Antoninum & Commodum,
 ita locutus: *Vos igitur, qui in omnibus, omni modo, tum natura, tum inſtitutione*
boni

boni, moderati, humani & imperio digni estis, mihi nunc, & cum objecta confuturim, & quod nos prii iusti, & animo contemperari simus, demonstraverim, regali capite annuite. Quos obinere iustus est, quod petunt, quam nos? qui pro imperio vestro oramus, ut & filius a patre, sicut acquisitum est, imperium per manus accipiat, & ipsum imperium vestrum, subiectis omnibus, incrementum & accessum capiat. Consentit cum isto, qui postea vixit, Tertullian. Apologet. cap. 39. Coimus, inqviens, in coetum & congregationem, ut ad Deum, quasi manu facta precationibus ambiamus orantes. Hec vis Deo grata est. Oramus etiam pro Imperatoribus, pro ministris eorum & potestatibus, pro statu seculi, pro rerum quiete, pro mora finis. Dixerat jam his ille familia, c. 30, ex quibus perinde pateat, quantum Christiani Principibus vitam prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque alia, hominis ac Regis voca esse queant, precari sint. Nec dies istos, Principibus gentiales, omisit Christianos, ibidem ipse probat; idque eos sanctitate magis, ac puritate mentis, quam ludorum apparatus, aut munerum splendore, multo autem minus, dissoluta quadam animi remissione commendabiles, fecisse haud obseure indicat. Preces enim castas, & vota pia laudat, ita differens: *Veræ religionis homines etiam Solemnia Imperatorum conscientia potius, quam lascivia celebrant*: sed quæ superstitiosa, quæque impia erant, ipse Christianus sic increpat: *Grande videlicet officium focus & choros in publicum educere, vicatim epulari, civitatem taberne habitum abolere.* Hæcne solennes dies principum decent, quæ alios dies non decent? Onos merito damnandos! cur enim vota & gaudia Caesarum costi & sobrii & probi expungimus? Qualis esse vellet, ubi hoc ab se exactum esset officium, Prudentius, quæque pro salute Principis esset precaturus, ipse declarat Peristeph. vers. 420, cum seqq. Sed ubi quies demum Christianis data fuit, talesque ipsi præesse ceperunt Imperatores, qui & ipsi Christum novissent, ac profiterentur, omni omiffo ritu pagano, longe inrentius res susceptæ, & sine hostis infidiantis periculo continuata est. Hic enim antiquum illud nobis, & pium, recordari πολυχρόιον, concessum est, cuius tunc in primis usus confirmabatur, quando Roma ipsa, cuius non adeo facile ritus detestandi everti poterant, migrata, Constantinopoli res Christianorum, ante afflictissima, in melius converti cepit. πολυχρόιον idem est, ac si dicas multi temporis perpetuitatem: eratque illud ejusmodi Græcorum hymnus, quò Deò O. M. ipsi, pro longa Imperatoris vita, felicitæ rerum successu, voce ac pietatè cœditata supplicabant. Quod enim in legibus atque edictis fieri solitum, ut a prima voce nomen sæpe obtinerent, idem & hic concigit, quippe ab isto initio ipsa appellatio formula adhasit, qua sic canebatur: πολυχρόιον πύσις ε̄, θεός ἡν ἁγίαν βασιλείαν σε, εἰς πάλαι ἔην. Vid. Georg. Codin. in officijs aulae Constantinop. Formatum inde fuit ipsum τὸ πολυχρόιον, & πολυχροϊεῖσθαι, quod & εὐφροῖνι quandoque dicitur, hoc est, bona & auspiciata verba, scere, seu vitæ diuturnæ fruitionem in acclamationibus publicis apprecari. Allegat, in Glossario, ad Scriptores mediæ ac infimæ Græcitatæ du Fresne, Typicum S. Sabæ ubi, c. XXXII. hæc habentur: καὶ μετὰ τὸ τέλος πολυχροῖουεν τὸς βασιλεῖς, καὶ τὸν προεστῶτα, καὶ τοὺς ἡγεῖται ἀπέλυον. Atque hinc factum ita, ut, apud Damascenum Studitam, Homil. 22, & 25, ipse Imperator, in reliquis bene ominatis titulis, etiam πολυχροῖουενος βασιλεῖος appellaretur. Ordiri hoc carmen in ecclesia, τῶν ψαλμῶν, cantorum erat officium, quorum ibi plures, & tantum aliquando numerus auctus erat, ut ab Iustiniano ille necessario ad paucitatem eam, quæ tamē negotiis sufficere, redigeretur. Sancimus, verba ejus sunt, Novell. III. *ne in sanctissima magna ecclesia plures sint, quam LX Presbyteri, Lectores vero CX, & Cantores XXV.*

Hi proinde cautionum faciebant initia, easque moderabantur, sed & laici quo minus concinerent, non erat vetitum. Nec tamen quotidianum erat, sed in Liturgia, & salutatione aliqua solenni, maxime hoc officium obtinebat: nempe *sacro sancto Nativitatis Christi tempore: præterea die Luminum*, hoc est, baptismi Servatoris nostri placidissimi die, qui Januarii sextus est, quod quidem Gregor. Nazianzenus, Orat. XXXIX. demonstrat, hæc inferens: *Sanctus luminum dies, ad quem pervenimus, quemque hodie divino beneficio celebravimus, pro principio quidem Christi mei, hoc est, veræ lucis, omnem hominem in mundum venientem illuminantis baptismum habet.* Vid. Svic. Thesaur. Ecclesiæ & post hæc solennis *Parasceves tempore*, quo reliquum omne cessabat opus, ut ipsa meritorum & laborum Christi memoria esset venerabilior. Rem hæc, in Archieratico Harbertus talem in modum descripsit: *ὅπως πολυχρόνιζοντες τὰς βασιλείας, καὶ τὴν ἀπειράρχον, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς χριστιανικῆς γεννησεως, καὶ τῶν Φωτῶν, καὶ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ. Πολυχρόνιον ποιῆσει ὁ Θεὸς τῆς ἀγίας βασιλείας αὐτῶν εἰς πολλὰ ἔτη. Πολυχρόνιον ποιῆσει, ὁ Θεὸς τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλείας αὐτῶν εἰς πολλὰ ἔτη. Πολυχρόνιον ποιῆσει ὁ Θεὸς τῆς θεοσεστῆς, θεσίβλητος, καὶ θεοσυγάλυτος, κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλείας αὐτῶν εἰς πολλὰ ἔτη.* Defesto nacentis Christi sic agit Codinus: *εἰσὲς χορὴν καὶ οἱ Φάλαται, καὶ πολυχρόνιζοντες ψάλλοιτες, καὶ μετ' αὐτῶ τὸ κοίτικον, ἢ παρεθέτος σημερον τον υπερῶνιον τῆς, καὶ πάλιν τὸ πολυχρόνιον.* Sic igitur, præcunte plâte, in Ecclesia magna Constantinopolitana res hæc curata est; alie vero Palatina, sive aulicæ erant cerimonix: & cum festis saltem, quos allegavimus, diebus istis, hoc πολυχρόνιον, sic ingeminarum totiesque solenniter repetitum esset, alio plerumque tempore, aliisque factis acclamationibus, vota sic allegabantur, ut, paucioribus, *πολλὰ ἔτη τῶ Μένοντι* precarentur, quod Svicerus, ex Luitprandi, ad Nicephorum Phocam, legatione, Meursii glossario usus, monuit. Atque ea actio, quæ tot obseqvii & amoris monumenta continebat, quæque civis Principibus bene suis precari confveverant, secundum illud ἐυφημίζων, nonnunquam etiam ἐυφημία dicta est, vel quoque εὐλογία, quoniam cum laudibus ista multis conjungebatur. Sic Leo Grammaticus in Michaelc, Theophili F. p. 467. ἐρεψεν ὁ Μιχαὴλ τὸ βασιλείου, καὶ ἐυφημῶσαν πάντες, Μιχαὴλ, καὶ βασιλείου πολλὰ ἔτη. Item Zonar. Tom. I. Annal. p. 168. Φωνὰς ἐυφημίας ἡ Φῶν ἐυχολαίς μεμυγμένας. Et Pachymeres, Libr. IX, c. 1. de Michaelis, Andronici F. coronatione christi δὲ ὁ ἐκάρχης τῶ Θεῷ μετ' αὐτῶ τῆς βασιλείας συμμετέσχοντες, καὶ ποιῶντες ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐυφημῶντες. Nos vero, tantis exemplis, non tam officii nostri, quod nunquam deseruimus, admonemur, quam potius recta conscientix testimonio confirmamur, & hic a nobis ea semper facta esse, & fieri, quæ religio, quæque jure suo Principes a nobis exigunt, quin & nos ea, non coactos lege aut edicto, sed ultro, inque isto cultu defixos plane, omnia, quæ fieri possint, efficere. Domini nostrum quisque de Domino suo reverenter cogitat, eidem, omni voluntate, bene precatur: non semel, sed iterum iterumque in dies singulos ipsi nostrum nos acclamamus Feliciter! idque, tam privatim, quam publice, ut salvus ipse fortisque sit, ac perennet, in opracis habentes, fructu etiam precum nostrarum haud destituimur. Valer, quod Deus precibus nostris largitur, Immortalis, & vulnera nostra, anno superiore facta, sanavit, Patriæ Pater optinuit; amat nos Maria Iosepha, Augusto creta sanguine, fortunaque ob id augusta dignissima, quod per ipsam tot fulcris Serenissima Cellissimæque gens Saxonum, rursum munita, metuque orbitatis depulsa, sibi ipsi denuo assera est. Adolefcit ad spes omnes, exemplis domesticis adjuncta, Soboles regia & principalis quam felicissime, nec Parentibus magis, Augustissimis, quam civibus ipsis, utrorumque Delicia, innumeratas gratulationes par-turit.

turit. Nunc vero, quod felix faustum fortunatumque sit, quid precibus, omnibusque piis valeamus, maxime nobis experiendum est, quando tantus paterna virtutis amulus eo etiam processit atque adductus est, ut Parenti suo Divo non par haberetur saltem, sed omnes etiam istos, quos ille gesserat, & ipse honores mereret pariter, atque capefferet. Vider eundem in principali, cum imperio, atque Electoris dignitate, constitutum fastigio Saxonia; eundemque, quantum fieri ab hominibus potest, divinitus sibi datum, & admiratur, & colit; sed Regem sua sibi in orbitate Sarmatarum prudentissima atque ac fortissima gens cum circumspiceret, Augustus maxime his nosse, qui bene animati erant, placuit, quodque dignissimus Augusti II. Successor erat, Tertius ipse electus, salutat, & sacro solennique ritu, die XVI ante Calendas Februarias, in regia Cracoviensi, inauguratus est. Ista igitur dolore, desiderioque suo defuncta, plausus edit, gaudii felicitatisque sue symbolum: nos in societatem ejus eo libentiores frequentioresque coimus, quo solennius jam pridem nobis fuit vota precesque nostras, cum eadem, pro salute ac in columitate Regis Principisque nostri clementissimi, non interrupta pietatis contentione, conjungere. Ratum ipse Deus, quod factum est, habeat, atque ita res ordinet, ut hoc ipsum, Sarmatis atque ac Saxonibus feliciter eveniat, omnique Europa pacem, tranquillitatem, orium concordiamque afferat, cunctorumque mentes ac sententiae cum ipsius Dei voluntate consentiant, & quae ipsius auspiciis ad Augustum III. divina potestas translata est, divinis praesidiis, ab omni invidia, obreptatione ac malevolentia vindicata, muniatur, omnibusque tempestatibus ac procellis fopitis, perpetuo confirmetur. Est regnum illud, tanquam munimentum, barbarorum excursionibus oppositum; sed & heroas electos, virosque habet, qui impetus eorum sustineant, frangant, cohibeant; ac istis Reges etiam praefuere semper, qui res domi sapienter moderarentur, bellaque ipsa fortiter administrarent ac propularent, & aera ubique conderent secula. Effecit haec cum primis Divus Augustus Secundus, continuabit ea tempora Tertius: cui etiam per Deum bonum & clementem cum data sint omnia, hunc tandem Numen ipsius divinitimum quasi cumulum addat, ut his, quae mirari velint, dissipatis, ipse, qui Sarmatis pariter atque Saxonibus diem, quasi Sol, reddidit, utrisque diutissime serveat, sine omni tenebrarum metu & periculo luceat, nunquam occidat. Multa oramus, oramusque continuo, aliaque Regi precamur & Principi, alia regno & provinciis; bene ac pie precamur Regina, Soboli familiaque celsissima, Cognatis item Serenissimis; precamur Ministris, fide, rerum experientia & dexteritate sua eminentissimis; precamur denique & nobis ac rebus nostris: sed omnium votorum summa est: SALVS AVGVSTI. Vita ejus diurna sit, aeterna Majestas, Haud displicuit Octavio nautarum Alexandrinorum carmen, per illum se omnes vitae commoditates obtinere, profitentium: nos, secundum Deum, per Augustum studemus, docemus ac discimus: & si tenuis res nostra sit & umbra; tamen & nobis satis erit, si ex his aliquando umbris quicquam lucis prodent, & quae quasi in oculo & obscuro formantur & coluntur, ingenia, in publicum progressa, non nihil ad rem communem utilitatis conferant. Quantum spei sit, ostensuri, boni rectique aliquot animi juvenes perorabunt in posterum, quae talia sibi orationum suorum sumserunt argumenta, quae convenient, & in quibus sibi quisque commodissime versaturus videatur. Sed cum patriae dignitas & gloria omnibus praeter ceteris commendata esse debeat; quilibet e quidem eorum, pro ingenii sui modulo, de materia, sermone suo explicanda, disserter, sed talibus potissimum, quae Historia Saxonica suppeditet, exemplis, in illius monumentis politis, quae dixit, illustraturus est. Fortiter hoc institutum, quae sola stamus ac nitimur, divina gratia; vestra, Patres, rerumque nostrarum Satores optimi, autoritas, praesentia & benevolentia, ceterum hunc juvenum, studia

studia honesta æmulantium, juvet, ornent ac incitet: pax vero ipsa, & tempora tranquillitatis plenissima, hæc, quæ pacis sunt, excipiant opera ac sustentent. Quoniam haud unius voluntate agi possint omnia, sed & casus in his, ubi plures ad partes veniunt, sæpe actiones moderetur, nec mensum, nec diem dicturis licet constituere: vos autem, Patroni ubi dicere licebit, toties, quæso, ad audiendum frequentes conveniatis, quoties digna reverentia invitabimini & rogabimini, precibus ita folis, quibus concienti estis, propitii nostris indulgentes.

Locuturi, cum Deo, sunt:

<p>I. De studio religionis,
de amore Parentum,
de cura Sobolis,</p> <p>II. De gaudio ex recta sobolis
educatione orto,
de pauperum in publica cura,
de Sapientia rerum agenda-
rum remigio,
de Magnificentia,</p> <p>III. De Philadelpia;
de fide Principum ministris,
de animi & corporibus viribus
inter se collatis,
de reverentia superiorum,</p> <p>IV. De justitia, arce Principis
tutissima,
de fautoribus literarum,
de meditatione verbi divini,
de studio Catechismi,</p> <p>V. De pacificis,
de parsimonia,
de senectute honorata,
de commendatione ex forma;</p> <p>VI. De historia, virtutis nutrice,
de animo injuriarum contem-
tore,
de laborum tolerantia,
de Deo, Principum Defensore ac
Propugnatore.</p> | <p>Ioh. Frider. Gerhardus, Freiberg.
Hieron. Georg. Glectnerus, Freib.
Christian. Frider. Enderle, Freiberg. Qui,
oculorum sensu Tirestias, tamen se ali-
qua ingenii memoriaque facultate præ-
ditum esse, probabit.</p> <p>Christoph. Frider. Arnold, Mittel-Said.
Ioh. Sam. Dündorfius, Biberstein. Misa.</p> <p>Ioh. Jacob. Colerus, Dippoldiswaldenf.
Augustus Gelbricht, Strignic. Misa. Aca-
demix Candidati.</p> <p>Dieter. Gottlob Lehmannus, Freib.
Casp. Godofred. Ringenhain, Dresd.</p> <p>Gottlieb Christianus Otto, Lips.
Paul. Christian. Naumannus, Waldheim.</p> <p>Christian. Gottlob. Roeschius, Dippoldisw.
Ioh. Jacob. Schubarthus, Wegefarth.
Ioh. Traugott Oehmius, Dippoldisw.
Christian. Frider. Kunze, Frauenstein.
Carol. Frider. Schwarzenberg. Schmiedeb.
Iac. Frider. Benedictus, Mitweidenf.
Ioh. Gottihelf Seiffertus, Dresd.
Christl. Lebrecht Kretschmar, Liebenav.
Christian. Augustus Silbermann, Risanus,</p> <p>Ioh. Godofr. Beckerus, Nauendorf.
Georg. Christian. Trummerus, Freib.</p> <p>Ioh. Georg. Wagnerus, Freib.</p> |
|--|--|

Plinius Lib. VIII. Ep. 12.

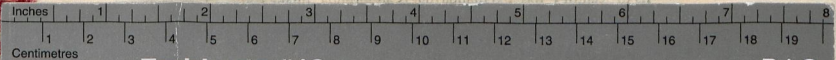
Vir est Titinius Capito optimus, & inter præcipua seculi ornamenta nume-
randus: colit studia, studiosos amat, fovet, provehit, mutorumque, qui ali-
quid componunt, portus, sinus, præmium, omnium exemplum, ipsarum deni-
que literarum jam senescentium reductor ad reformator. Domum suam
recitantibus præbet; auditoria non apud se tantum, benignitate mira
frequentat, mihi certe, si modo in urbe est,
desuit nunquam,

*De rebus populi pro magistratu et principe
atq. magistratus et principis vicissim
pro populo apud Romanos.*

X 231 1843

Q. F. F. Q. S.
PSAESVLEM SVMME REVERENDVM
ATQVE MAGNIFICVM,
PROCERES, PATRES, PATRONOS,
NOBILISSIMOS, AMPLISSIMOS,
MVNERIBVS ITEM AC MERITIS SVIS
MAXIME CONSPICVOS,
ET QVORVM, SECVM DVM DEVM, OPE ET GRATIA
RES NOSTRA SCHOLASTICA NITITVR,
AVDIENDI FACILITATEM AC STVDIVM,
ALIQVOT FRVGI ADOLESCENTIBVS,
FVTVRO HVIVS ANNI TEMPORE,
MEMORITER PERORATVRIS,
BENEVOLE COMMODANDVM,
DECENTER AC IMPENSE ROGAT
M. SAM. MOLLERVS, G. P. R.

FREIBERGAE,
Imprimebat CHRISTOPH. MATTHAEI,
A. S. R. clb Is cc xxxiv.

Farbkarte #13

B.I.G.

